

ОГЛЯДИ І РЕЦЕНЗІЇ

ВАРТІСНЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСАД ВИБОРЧОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Віталій Семків

*Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри основ права України,
заступник декана юридичного факультету Львівського національного
університету імені Івана Франка з наукової роботи*

Pankevych Ivan. Zasady prawa wyborczego Ukrainy / Ivan Pankevych. – Lublin – : -
Wydawnictwo Naukowe Wyzszej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2008. – 358 s.

Виборче право як суспільне явище є вагомим надбанням цивілізації. Для громадян України вибори були і залишаються центральним інститутом демократії, який з часу здобуття незалежності 1991 р. перетворився на невід’ємний атрибут політичного та інтелектуального життя нашої країни. Щорічно в Україні з’являються сотні книжок, брошур, статей, публікацій, які навіть переглянути окремій людині не під силу. Проте, як і в кожній пізнавальній галузі, у дослідженні виборів і виборчого права сформувалися і розвиваються впливові інтелектуальні осередки, котрі презентують громадськості певні взірці творення наукової продукції. Здебільшого такі взірці виникали і виникають у розвинутих країнах, де накопичено значний і тривалий досвід дослідження політичних і правових інститутів, склалися відповідні школи і напрямки, діють авторитетні інституції. Спільнота фахових дослідників виборчого права буде свій особливий інтелектуальний світ, у якому не тільки діють професійні засади спілкування, а й твориться наука поза межами географічних, державних, цивілізаційних чи культурних кордонів. Вхідження до цього світу потребує не тільки фахових наукових праць високого рівня, а й уміння презентувати наукові здобутки за межами України.

Цю роль належно виконує монографія Івана Панкевича “Засади виборчого права України”.

Вона стала результатом правових студій не тільки виборчого права, а також теорії права, теорії управління, прав людини, конституційного права, права Європейської спільноти. У ній зроблено спробу охопити поглядом і узагальнити здобутки юридичної науки у вивченні проблем безпосередньої та представницької демократії, окреслити ті з них, що вимагають уваги з боку дослідників, експонувати методологічні й методичні аспекти досліджень виборів і виборчого права.

Автор поставив перед собою чітко окреслену мету – зніціювати поза межами української наукової спільноти фахове обговорення проблем становлення виборчого права в Україні. Не можна стверджувати, що інтерес до виборчих процесів і виборчого права в Україні відсутній. Швидше навпаки. Наприклад, ОБСЄ одним із головних своїх пріоритетів вважає забезпечення виборчих прав громадян України, демократичності виборчої системи, законності виборчих процесів. Проте цей інтерес, здебільшого, політичний. Видається, що монографія І. Панкевича формує інтерес науковий. На нашу думку, ця монографія, в якій чимало питань подано в постановчому плані, покликана слугувати стимулом для подальшого осмислення проблеми виборчого права України європейською науковою спільнотою.

На особливу увагу заслуговує аналіз традиції виборчого права в Україні, який вперше здійснено комплексно з позицій правознавства та свідомо поставлено у центр дослідження. З огляду на це, автор переконливо формує наукову думку стосовно того, що виборче право відображає не тільки політичні, національно-культурні, а й правові особливості життя українського народу.

Автор монографії логічно та ґрунтовно, керуючись певними методологічними позиціями, викладеними у першому розділі “Виборче право і демократія постсоціалістичних держав”, висвітлює засади виборчого права України. Цікавою є історична ретроспектива стосовно виборів і виборчого права в Україні, викладена у другому розділі монографії. Цей розділ дає уявлення про історичну традицію народоправства, характерну для українців на всіх етапах їхньої історії. Також І. Панкевич влучно ілюструє впливи на цю традицію виборчого права держав, до складу яких входили українські землі, зокрема Речі Посполитої, Австро-Угорської імперії, Російської імперії, СРСР. Відтак історія виборчого права в Україні балансує між Сходом і Заходом, між авторитаризмом і демократією. Увага до історичних закономірностей розвитку виборчого права в Україні додає науковій ваги обґрунтуванню його засад.

Власне аналіз засад виборчого права є найціннішим у рецензованій монографії, оскільки має не тільки теоретичний, а й прикладний характер, дає змогу окреслити основу для новелізації виборчого права, розвитку виборчої системи в Україні. Розділи монографії, присвячені засадам виборчого права, мають багату нормативну та теоретичну базу, серйозну емпірику. Автор результативно використовує порівняльний підхід, концентруючи увагу на тенденціях виборчого права, характерних для посттоталітарних країн.

Систематизований, авторський виклад матеріалу робить монографію І. Панкевича цікавою не тільки для польських науковців, а й для студентів, які вивчають право, юристів і звичайних читачів. Високим є освітній потенціал книги. У ній чимало посилань на першоджерела, отож її можна використати як довідник. Монографія позбавлена недоліку, характерного для книг, адресованих іноземній аудиторії, що містять доволі узагальнену інформацію про ту чи іншу правову систему. Це ускладнює уявлення про те, як ця система дійсно функціонує, про її основні юридичні поняття. У монографії І. Панкевича

міститься об'єктивна детальна інформація, яка дає змогу читачу сформулювати власну точку зору на виборче право та виборчу систему сучасної України.

Автор прагнув уникати особистих порівнянь і суб'єктивних оцінок, хоча вони й простежуються. Торкаючись дискусійних тем, І. Панкевич намагався ознайомити читача з різними поглядами на цю проблему. Такий підхід забезпечив послідовний, виважений характер наукового дослідження.

Загалом монографія І. Панкевича “Засади виборчого права України” – помітне явище у науковій співпраці українських і польських вчених, достойний результат тривалих наукових досліджень і вдала спроба їхньої репрезентації за межами України.

Стаття надійшла до редколегії 25.02.2011

Прийнята до друку 05.04.2011